

Перша світова війна призвела до розпаду Російської, Німецької імперій та Австро-Угорської монархії. На теренах цих імперій пригнічені народи почали будувати свої власні національні держави. Звісно, між ними виникало багато суперечок за спірні території і кордони.

11 листопада 1918 р. була проголошена незалежна Польська держава, Юзеф Пілсудський став її головою [7, с. 396–436].

Джерела та література

1. Cepnik Kazimierz. Wódz Naczelny i Marszałek Polski Edward Śmigły-Rydz, Życie i Czyny. Lwów, 1937. 100 s.
2. Garlicki A. Piłsudski Józef Klemens. *Polski Słownik Biograficzny*. Wrocław–Warszawa–Kraków–Gdańsk–Łódź / Zakład Narodowy Imienia Ossolińskich, Wydawnictwo Polskiej Akademii Nauk, 1981. T. XXVI/2. Zeszyt. 109 s.
3. Koper S. Życie prywatne elit Drugiej Rzeczypospolitej. Warszawa: Bellona, 2011. 320 s.
4. Rydz-Śmigły Edward. Do strzelców : artykuły, listy i przemówienia z lat 1920–1935. Warszawa: Centralny Instytut Wydawn. Zw. Strzeleckiego, 1936 (Warszawa: «Kadra»). 38 s.
5. Stawecki P. Słownik biograficzny generałów Wojska Polskiego, 1918–1939. Warszawa: Bellona, 1994. 412 s.
6. Енциклопедія історії України: Т. 1: А–В / редкол.: В. А. Смолій (голова) та ін.; НАН України, Інститут історії України. Київ: Наук. думка, 2003. 688 с.: іл. URL: http://www.history.org.ua/?termin=Akt_5_lystopada_1916
7. Литвин М. Українсько-польська війна 1918–1919 рр. / Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України; Інститут Східно-Центральної Європи. Львів, 1998. 488 с.
8. Парацій В. Символ вічності та пам'яті: Бережанський цвинтар: Бережани. Місто біля Раю. *Пам'ятки України*. Спецвип. № 2(191) (липень). Київ, 2013. С. 68–69.

Карпенко Артем

Харківська гуманітарно-педагогічна академія

САЙМОН (СЕМЕН) КУЗНЕЦЬ: БІОГРАФІЯ ТА ДІЯЛЬНІСТЬ

Анотація. Чи були серед українців Нобелівські лауреати? Звісно ж, один з яких – видатний економіст Саймон (Семен) Сміт Кузнець. Завдяки працям Кузнеця з'явилася база порівняння економічного рівня країн і регіонів, дослідження закономірностей їхнього розвитку, а також сучасна система статистики. Його праці перетворили економіку з «науки чистих моделей і абстракцій» в науку для життя.

Ключові слова: Саймон Кузнець, економічні науки, статистика.

Abstract. Were there Nobel laureates among Ukrainians? Of course, one of them is the outstanding economist Simon (Semyon) Smith Kuznets. Thanks to the work of Kuznets, a basis for comparing the economic level of countries and regions, a study of the patterns of their development,

as well as a modern system of statistics. His works transformed economics from a «science of pure models and abstractions» into a science for life.

Keywords: *Simon Kuznets, economic sciences, statistics.*

Семен (Шимен) Кузнець народився в Пінську 17(30) квітня 1901 р. в єврейській родині столинського міщанина Абрама Ісаковича Кузнеця та уродженки Рівного Поліни Кузнець (Фрідман). Його батько працював головним бухгалтером пінського відділення Азовсько-Донського комерційного банку та був досить заможною людиною. Був середнім сином у сім'ї, мав старшого брата Соломона 1900 року народження та молодшого брата Георга 1909 року народження [2, с. 76].

У 1908 р. або на початку 1909 р. Шимен і Соломон разом з матір'ю переїхали до її батьків у Рівне, де оселилися на вулиці Шосейній (нині – Соборна), при цьому батько майбутнього економіста залишився в Пінську. У Рівному Шимен жив у двомовній родині: його мати розмовляла російською, а її батьки – їдишем. У січні 1910 р. Абрам Кузнець привласнив значну суму коштів Азовсько-Донського комерційного банку (за різними оцінками від 30 до 100 тисяч золотих рублів), позичив ще 15 тисяч рублів у заможних пінчан, після чого виїхав за фальшивими документами до Лейпцига, а звідти емігрував до Сполучених Штатів Америки [1, с. 229].

У 1915 р. з огляду на депортацію єврейського населення з прифронтової смуги родина опиняється в Харкові. У цьому місті С. Кузнець з 26 жовтня 1915 р. по 31 травня 1918 р. навчався у 2-му реальному училищі, закінчивши його основні та додатковий класи. Восени 1918 р. він поступив у Харківський комерційний інститут (ХКІ). С. Кузнець відмінно склав іспити за 1-й та 2-й курси навчання, відповідно, 1918/19 та 1919/20 навчальні роки. Достовірно встановлено, що у 1920–1921 рр. С. Кузнець працював статистиком відділу праці Південбюро ВЦРПС та опублікував свою першу працю «Грошова заробітна плата робітників та службовців фабрично-заводської промисловості м. Харкова у 1920 р.». У 1922 р. С. Кузнець із родиною емігрував до США [3, с. 71].

Вивчивши влітку 1922 р. англійську мову, С. Кузнець вступає до Колумбійського університету, де у 1923 р. отримує ступінь бакалавра. Науковим керівником С. Кузнеця став проф. Уе. К. Мітчел, засновник Національного бюро економічних досліджень (NBER) США. У 1924 р. С. Кузнець захистив як магістерську дисертацію своє підготовлене у Харкові есе «Система економіки д-ра Шумпетера: розглянута та проаналізована» («Dr. Schumpeter's system of economics, presented and analyzed»).

З 1927 р. Саймон Кузнець очолює Комітет з економічного зростання у Національному бюро економічних досліджень (НБЕД), яке на довгі роки стало його дослідницькою базою. У 1929 р. Семен Кузнець одружується з Едіт Хандлер, з якою доля з'єднає їх більш як на 50 років. Едіт працювала постійним штатним економістом у Національному бюро економічних досліджень. У них народжується згодом син Пол і донька Джудіт. Скромна інтелігентна родина мала

єдину пристрасть – класичну музику. В 1931–1954 рр. – професор економіки і статистики Пенсільванського університету [3, с. 83; 90].

Під час Другої світової війни Кузнець був призначений заступником директора Бюро планування та статистики при Міністерстві військової промисловості й вніс на цьому посту свій внесок у перемогу. Після закінчення війни Кузнець стає головою Комітету з економічного зростання, в якому він очолив порівняльне дослідження національного доходу низки країн. У 1944–1946 рр. – заступник директора Бюро планування і статистики та директор з дослідницької діяльності Планового комітету Наради з військового виробництва (War Production Board (WPB)). У 1949–1968 рр. – голова Комітету з економічного зростання SSRC, де очолював порівняне дослідження зростання національного доходу за визначений період часу для різних країн. В 1960–1971 рр. був професором Гарварда. Студенти любили лекції Кузнеця: він відрізнявся блискучою ерудицією, теми викладав ясно, вмів легко пояснити найскладніші категорії [1, с. 231].

У 1971 р. дослідження Кузнеця були удостоєні Нобелівської премії «за емпірично обґрунтоване тлумачення економічного зростання». Саймон Кузнець пішов з життя в 1985 р. У некролозі його назвали найвидатнішим статистиком ХХ ст. [3, с. 434].

Широкий публіці ім'я Кузнеця відоме за розробку ним у 1934 р. загальноприйнятого показника «валовий національний продукт (ВНП) на душу населення», який нині широко використовується в усьому світі для порівняння економічного розвитку країн. Роботи Кузнеця з підрахунку національного доходу стали його найбільшим внеском в економічну науку. Він виявився першим, хто займався вивченням взаємозв'язків між економічними коливаннями і довгостроковим економічним зростанням [2, с. 81].

Багаторічні дослідження процесу економічного зростання дали змогу Кузнецю у період Другої світової війни визначити спочатку для США, а потім і для інших країн низку емпіричних закономірностей. Саме він встановив довгі хвилі темпів економічного зростання низки країн, які були названі «циклами Кузнеця». Під ними розуміються 20–22-річні періоди зростання технічного прогресу, населення і національного доходу [2, с. 77].

У 60-х рр. минулого століття він першим з економістів розкрив роль людського фактора як однієї зі складових економічного зростання. Він стверджував, що найбільшим капіталом країни є її люди з їхньою майстерністю, досвідом і спонуканнями до корисної економічної діяльності [1, с. 233].

Довгі роки економіку не вважали справжньою наукою, тому перша Нобелівська премія в цій галузі була присуджена тільки в 1968 р., через 73 роки після заснування цієї міжнародної нагороди. Саймон Кузнець, який здійснив значний внесок у розвиток економіки та визнання її наукою, став третім її лауреатом – за «емпіричне обґрунтоване тлумачення економічного зростання, яке привело до нового, глибшого тлумачення економічної та соціальної структури і процесу розвитку загалом» [3, с. 329].

Отже, С. Кузнець увійшов в історію економічної науки як дослідник проблем, пов'язаних з національним доходом, економічними циклами та економічним зростанням. Він став творцем теорії будівельних циклів – коливань тривалістю у 18–25 років, які пов'язані з періодичним масовим оновленням житла новим поколінням. Вивчаючи особливості демографічних процесів, С. Кузнець відкрив закономірність динаміки цього явища та низку важливих загальноекономічних закономірностей розвитку світової економіки. Учні Кузнеця – Мілтон Фрідман і Роберт Фогель – отримали Нобелівську премію з економіки. Стали видатними економістами і інші його учні – Марк Перлман, Роберт Нейтан, Мілтон Гілберт [3, с. 268].

Джерела та література

1. Simon Kuznets (1901–1985). By Moses Abramovitz. *The Journal of Economic History*. March. 1986. V. 46. No. 1. P. 228–234 [in Russian].
2. Московкин В., Самсонюк Т. Обучение братьев Семена и Соломона Кузнец в Ровенском реальном училище. *Новий Колегіум*. № 2(67). 2012. С. 75–94.
3. Швидкий В. П., Абліцов В. Г., Грузін Д. В. Кузнец Саймон Сміт. *Енциклопедія історії України: у 10-ти т. / редкол.: В. А. Смолій (голова) та ін.; Інститут історії України НАН України. Київ: Наук. думка, 2009. Т. 5, 560 с.*

Скрипнюк Анастасія

Донецький національний університет імені Василя Стуса

АМІНА ВАДУД ЯК ПРИКЛАД ІСЛАМСЬКОГО ФЕМІНІЗМУ В США

Анотація. У дослідженні аналізується вплив американської теологині, дослідниці співвідношення ісламу і статі Аміни Вадуд на розвиток ісламського фемінізму в США. Автором досліджено основні досягнення в науковій і практичній діяльності активістки в розширенні прав жінок-мусульманок, а також розглянуто її погляди щодо реформування ісламу.

Ключові слова: ісламський фемінізм, Аміна Вадуд, гендерний джихад, мусульмани в США.

Abstract. This study analyses the influence of American theologian and researcher of the relationship between Islam and gender, Amina Wadud, at the development of Islamic feminism in the United States. The author examines the main academic and practical achievements of the activist in expanding the rights of Muslim women, as well as her vision for reforming Islam.

Keywords: Islamic feminism, Amina Wadud, gender jihad, Muslims in the United States.

Мусульманська частка населення у США з кожним роком відіграє все більш значну роль у розвитку суспільства. Незважаючи на свою внутрішню строкатість, неоднорідність та навіть конфліктність, так чи інакше всі адепти ісламу відчують на собі вплив негативних усталених стереотипів та